

'nota bene'

Beste lezers,

Voor u ligt de tweede 'Nota Bene' van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. Op de eerste nieuwsbrief hebben we veel positieve reacties ontvangen. Er kwamen ook heel wat nieuwe aanvragen binnen voor opname in ons adressenbestand. Met ons advies over 'gelijke kansen voor vrouwen en mannen aan Vlaamse universiteiten' hebben we, door het bericht in de nieuwsbrief, zelfs uitgebreid de pers gehaald. Reden te meer om op de ingeslagen weg verder te gaan.

Op 14 december 2000 organiseerde de VRWB een colloquium met als thema 'Wetenschappelijk onderzoek: tussen sturen en stuwen'. De VRWB bracht ook drie nieuwe adviezen uit. In deze nieuwsbrief wordt daarover bericht. Twee andere adviezen werden afgerond bij het ter perse gaan van deze 'Nota Bene'. Een eerste behandelt het voorstel van de Europese Commissie voor het 6de EU-Kaderprogramma (2002-2006) voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie. Het tweede gaat over het Beleidsplan 2001-2005 van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO).

Begin 1999 gaf de VRWB de opdracht voor een studie naar het ontwikkelen van een prijsdeflator voor O&O-uitgaven. Zo'n O&O-deflator geeft een beter inzicht in de reële bestedingsmogelijkheden verbonden aan de evolutie van de nominale O&O-uitgaven. Dit onderzoek is inmiddels afgelopen. De resultaten ervan worden binnenkort gepubliceerd in de nieuwe 'VRWB-studiereeks'. Deze nieuwsbrief geeft u alvast een voorsmaakje.

Onderzoeksinfrastructuren staan momenteel bovenaan op de agenda van het Europese wetenschaps- en technologiebeleid. De Europese conferentie in Straatsburg in september 2000 was daaraan gewijd. Eerder, in januari 2000, was er de mededeling van de Europese Commissie over de Europese Onderzoeksrimte. En einde februari kwam er het voorstel voor het 6de EU-Kaderprogramma. In beide documenten speelt onderzoeksinfrastructuur een belangrijke rol. De afgelopen maanden heeft ook de VRWB hier ruime aandacht aan besteed. De vorige 'Nota Bene' berichtte al over het advies bij de Busquin-nota en de commentaar inzake grote onderzoeksapparatuur. Wetenschapsjournalist Jan Van Pelt interviewde Europees commissaris Philippe Busquin over dit actuele thema, en de kansen voor Vlaanderen.

Roger Dillemans
Voorzitter

A P R I L

2 0 0 1

Netwerken zijn fundament
van onderzoeksinfrastructuren 2 - 3

Adviezen 4 - 5

Actueel 6

VRWB-studiereeks 7

nota bene (bw. van modaliteit)
[Lat.(let goed op!); bijwoord van modaliteit bestaande uit de imperatief van het Latijnse werkwoord 'notare' (kenbaar maken, in zijn geest prenten, onthouden) en het bijwoord 'bene' wat 'goed' betekent. 'Prent dit dus goed in je hoofd, onthou het goed.'

NETWERKEN ZIJN FUNDAMENT VAN ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN

Woensdag 21 februari jl. keurde de Europese Commissie de ontwerpbegroting goed voor het zesde kaderprogramma 2002-2006 (KP6) van Europees commissaris voor onderzoek Philippe Busquin. 17,5 miljard € of zo'n 700 miljard BEF, goed voor de vierde grootste uitgavenpost op de Europese begroting. Met KP6 wil Busquin de zogenoemde 'Europese onderzoeksruimte' concrete vorm geven. 900 miljoen € daarvan (5,14%) is gereserveerd voor infrastructuurbeleid. Over onderzoeksinfrastructuur formuleerde de VRWB al een commentaar n.a.v. de Europese conferentie over grote onderzoeksapparatuur van 18-20 september 2000 in Straatsburg (zie Nota Bene 1). Kan Vlaanderen daarin een rol spelen? "Dat hangt voor een groot stuk van Vlaanderen zelf af", legt Busquin uit.

Op het vlak van onderzoek heeft Europa een structurele achterstand goed te maken. In 1999 investeerde de Europese Gemeenschap 70 miljard € minder in onderzoek en ontwikkeling dan de V.S. Vandaag staat Europa pas derde met 1,8% van het BNP na de V.S met 2,7% en Japan met 3,1%. Maar ook op het vlak van aantal onderzoekers, octrooien en hightech export per capita scoort Europa beduidend minder dan zijn naaste concurrenten. Wil Europa in de 21ste eeuw competitief blijven, dan moet onderzoek in de Europese economie en maatschappij een grotere rol krijgen. De wetenschappelijke en technologische basis van de Europese industrie moet versterkt en bepaalde prioriteitsdomeinen extra ondersteund. Daarom lanceerde de Europese Commissie in januari 2000 als politieke doelstelling het realiseren van een 'Europese onderzoeksruimte' (European Research Area), een constructie die maar kans op slagen heeft als de Europese Commissie, de lidstaten en privé-investeerders de handen in mekaar slaan. Dat veronderstelt meer middelen van de overheid en de privé-sector. Maar minstens even belangrijk is het bestaande onderzoek in de verschillende Europese lidstaten beter te coördineren en af te stemmen op Europees niveau.

Het KP6 is gestructureerd rond drie doelstellingen. De hoofdbrok gaat naar integratie van Europees onderzoek (12,770 miljard €) in een aantal prioriteitsdomeinen zoals genetica en biotechnologie, informatietechnologie, nanotechnologie, intelligente materialen en nieuwe productieprocessen, lucht- en ruimtevaart, voedingstechnologie en gezondheid, duurzame ontwikkeling en global change. Tweede doelstelling is het structureren van de Europese onderzoeksruimte (3,050 miljard €) met daarin de 900 miljoen € voor onderzoeksinfrastructuur. En tot slot het versterken van de basis van de Europese onderzoeksruimte met 450 miljoen €. De resterende 1,230 miljard € is voor onderzoek in het kader van Euratom.

Mr. Busquin, wat bedoelt u precies met onderzoeksinfrastructuur?

Busquin: "In tegenstelling tot de V.S. is het grote probleem binnen de Europese onderzoeksruimte de toegang tot wetenschappelijke informatie en kennis. Die is zo versnipperd en complex dat de enige oplossing om overbodige investeringen op Europees vlak te vermijden en te komen tot een grote Europese onderzoeksruimte erin bestaat samenwerkingverbanden tot stand te brengen en bestaande structuren in beter toegankelijke netwer-

ken onder te brengen. Op Europees vlak gaat het niet meer op dat lidstaten de wetenschappelijke gegevens uit onderzoek in eigen centra voor zich houden omwille van nationale of regionale belangen. Niet alleen grote infrastructuur dus zoals CERN, LHC of sterrenwachten, maar ook, en vooral, alle mogelijke gegevensbestanden zoals genenbanken, communicatiesnelwegen zoals Belnet, archieven, bibliotheken. Niet alleen in de harde of de toegepaste wetenschappen, maar ook in de menswetenschappen. Al die gegevens moeten voor zoveel mogelijk onderzoekers beschikbaar kunnen zijn via een zelfde communicatiesysteem.

Die 900 miljoen € voor infrastructuurbeleid is dus niet zozeer bedoeld om nieuwe infrastructuur te financieren, maar wel om binnen de Europese onderzoeksruimte een netwerk van excellente onderzoeksinfrastructuur uit te bouwen op basis van de bestaande infrastructuur in de verschillende lidstaten. Dat wil zeggen de toegang tot bestaande onderzoeksinfrastructuur vergemakkelijken en de complementariteit ervan verhogen. Snelle communicatieinfrastructuur met grote capaciteit ontwikkelen en financieren om geïntegreerde initiatieven te ondersteunen zoals netwerking, gezamenlijke onderzoeksprojecten of elektronische publicatiediensten op Europees niveau. En tot slot haalbaarheidsstudies uitvoeren of overlegfora tussen de lidstaten en wetenschappers opzetten om na te denken over eventuele nieuwe infrastructuur in de toekomst".

U ziet netwerking als een essentieel onderdeel van de Europese onderzoeksruimte?

Busquin: "Dat is zelfs veel belangrijker dan het geld dat men zou kunnen opstrijken voor een of ander project. De netwerkvorming en de contacten met andere Europese regio's, zowel tussen universiteiten, laboratoria en kmo's, ... daar gaat het om. Er tekent zich de laatste jaren duidelijk een nieuwe trend af. Tot voor enkele jaren was wetenschaps- en technologiebeleid een vrij nationaal of regionaal geïntegreerde aangelegenheid. Dat blijft natuurlijk tot op zekere hoogte belangrijk. Maar de mondialisering van de economie dwingt onderzoeksinstituten en ondernemingen hoe langer hoe meer Europees en internationaal te denken. Kijk naar de luchtvaartsector, de biotechnologie, nieuwe materialen, noem maar op, en al het perifeer onderzoek in de Europese lidstaten dat er mee gepaard gaat. Nu begint men meer en meer te denken in termen van netwerken. Een onderzoeksploeg aan een kleine universiteit

kan zeer sterk presteren en samenwerken met een groot onderzoekscentrum. Heel het KP6 is gericht op het stimuleren en financieren van netwerken in die grote prioriteitsgebieden die voor Europa een toegevoegde waarde kunnen opleveren. Binnen dat kader trachten wij dan geïntegreerde projecten te creëren en nationale programma's te coördineren".

Welke criteria hanteert u voor de toekenning van financiële middelen? Dreigt er op dat vlak geen onevenwicht tussen kleine en grote lidstaten?

Busquin: "Het enige objectieve criterium is excellentie. Een excellentie houdt verband met publicaties, octrooien, externe evaluatie, enzovoort. Internationale erkenning dus voor het gepresteerde onderzoekswerk. Binnen de Europese onderzoeksräume zal de Europese Commissie de creatie van virtuele excellentienetwerken stimuleren op basis van de participatie van onderzoekers van verschillende lidstaten in Europese projecten. Voor het KP6 werkt de Commissie niet met de regel van de 'juste retour' zoals dat bijvoorbeeld wel bij de ESA het geval is. De Commissie richt zich dus niet op de grootte van een lidstaat. Een voorbeeld: van de honderd grootste projecten boven de vijf miljoen € die de Commissie financiert, scoren Denemarken en Finland verhoudingsgewijs het hoogst. Dat wil zeggen dat er in die landen een zeer grote dynamiek aanwezig is om zich in te schakelen in Europese projecten. Alle aandacht dus voor het kwaliteitsniveau en de integratie van eigen onderzoek in Europese programma's".

Een extra inspanning bovenop de budgetten voor wetenschapbeleid die nu al zo krap zijn.

Busquin: "Dat is zo, maar dat is een politieke beslissing van elke lidstaat. En daarin zijn de lidstaten autonoom. Vergeet echter niet dat wetenschappelijk onderzoek de komende jaren bovenaan de agenda van de Europese Unie staat. Alle Europese lidstaten zullen vroeg of laat gewoon een groter budget moeten voorzien voor wetenschappelijk onderzoek. Ook de industrie. Europa kan daar niet onder uit. De Europese Unie investeert nu 1,8% van zijn BNP in O&O, maar zou moeten streven naar 3%. Met zo'n 2% doet Vlaanderen trouwens beter dan de 1,6% voor heel België.

Daarnaast is er de noodzaak om technologische innovatie in de kmo's te stimuleren. Niet evident, maar wel noodzakelijk. Want het verschil tussen de V.S. en Europa, is onder meer de aanwezigheid van innovatie en van onderzoekers in de bedrijven. Dat is het probleem van het transfer van onderzoek naar de industrie. Toch zijn er de laatste jaren interessante mechanismen ontwikkeld zoals de spin-offs van de universiteiten en enkele grotere wetenschappelijke instellingen zoals IMEC, VIB, VITO e.a. In de V.S. bestaat dat systeem al meer dan 20 jaar en in Vlaanderen begint dat nu echt van de grond te komen. Om die kennisoverdracht naar de industrie te kaderen in een breder Europees verband wil de

Europese Commissie een handje toesteken".

Het initiatief moet dus vooral van de lidstaten zelf uitgaan?

Busquin: "Uiteraard. En kleine landen of regio's zoals Vlaanderen moeten daar geen schrik van hebben. Kan Vlaanderen daarin een rol spelen? Uiteraard, maar dat hangt voor een groot stuk van Vlaanderen zelf af. En in dat verband heeft Vlaanderen zeker een aantal troeven. Vlaanderen heeft zich heel snel aangepast aan de evolutie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek. Niet alleen aan de universiteiten en wetenschappelijke instellingen, ook in de industrie. Daar zitten heel wat excellente onderzoeksgroepen op Europees niveau. Het komt er nu op aan die competenties in een breder transnationaal kader te structureren. De onderzoekscentra op topniveau zijn zich zeer sterk bewust van de noodzaak om in Europees verband samen te werken als ze de wetenschappelijke en technologische uitdagingen van de toekomst willen aangaan. En dat zullen ze natuurlijk in de eerste plaats met andere topcentra doen. De kleine landen en regio's hebben er dus alle belang bij om zich in die grotere verbanden te integreren. Anders vallen ze helemaal uit de boot. Onderzoeksgroepen, of ze nu klein of groot zijn, moeten zelf het initiatief nemen, zich inschakelen in Europese netwerken en zich engageren in grotere samenwerkingsverbanden. De Europese programma's creëren hiertoe de kansen en financieringsmogelijkheden voor onderzoeksteams uit kleinere landen. Kwestie van ze te grijpen. Wetenschappelijke excellentie wordt niet noodzakelijk bepaald door het feit of je groot of klein bent".

Doet België dat dan niet voldoende?

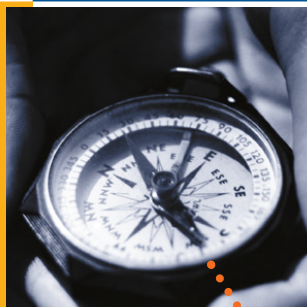
Busquin: "Wat mij vooral is opgevallen sinds mijn aantreden als Europees commissaris is de gebrekkige vertrouwdeheid met de Europese programma's. Let op, ik heb niet gezegd dat er geen mensen zijn die ze niet kennen. Maar structureel is België niet zo sterk aanwezig in Brussel als andere lidstaten. Een regio als Beieren, waarvan de economische dynamiek vergelijkbaar is met die van België, is veel meer ingeschakeld in Europese programma's dan België. En dat geldt ook voor Vlaanderen. België structureert zijn acties op dat vlak niet genoeg. Nochtans beschikt België over de ongelooflijke troef van Brussel als Europese hoofdstad. Vlaanderen heeft bovendien een traditie in meertaligheid. Dat vergemakkelijkt de contacten met regio's en wetenschappelijke instellingen van andere landen. Nochtans gebeurt dat niet of onvoldoende. De andere lidstaten hebben haast allemaal een eigen 'bureau de liaison' van waaruit ze lobbyen, contacten leggen met andere landen en regio's, samenwerkingsverbanden uitwerken. België, zowel Vlaanderen als Wallonië, gebruikt dat veel te weinig. Het komt erop aan een pro-actieve mentaliteit te ontwikkelen. De Belgen zijn daarin te bescheiden. Ten onrechte".

JVP

en
ta
nota

ADVIEZEN

INNOVATIESAMENWERKINGSVERBANDEN EINDELIJK GEREGELD

ADVIES 70 VAN 9 NOVEMBER 2000 BIJ HET REGLEMENTAIR BESLUIT VOOR VLAAMSE INNOVATIESAMENWERKINGSVERBANDEN

Op vraag van minister Dirk Van Mechelen heeft de VRWB een advies geformuleerd bij het ontwerpbesluit voor de financiering van projecten van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden. De Vlaamse regering keurde dit zogenoemde VIS-besluit principieel goed op 17 juli 2000 als tweede van de drie reglementaire besluiten voor de uitvoering van het Innovatiedecreet van 18 mei 1999.

De VRWB vindt het zeer positief dat dit besluit innovatiesamenwerkingsverbanden aanmoedigt en betoelaging mogelijk maakt met gelijk welke initiatiefnemer en op basis van de kwaliteit van de ingediende projecten. Het besluit verbetert tegelijk de begeleiding van kmo's die innovatie- en/of technologische samenwerking ambiëren. Omdat er waarschijnlijk meer partijen en uitvoerders dan vroeger van dit besluit gebruik willen maken, is het nodig de budgetten regelmatig te herbekijken, rekening houdend met de doeltreffendheid van het initiatief en het aantal projecten. Belangrijk bij de technologische adviesverlening is het systematisch en globaal

scannen - de zogenaamde technologiewacht - van de technologische evolutie in concrete gebieden (nanomaterialen, oppervlaktebehandeling, verbindingen- en recyclagetechnologie, microsystemen, ...) en de stand van zaken bij individuele Vlaamse bedrijven. De lastenboeken zouden dergelijke technologiewacht-projecten moeten opnemen. Een zeer belangrijk selectiecriterium voor het toekennen van fondsen is de complementariteit binnen de samenwerkingsverbanden. De VRWB pleit ervoor dit criterium voldoende genuanceerd toe te passen. Dat wil zeggen, niet alleen spreiding over de verschillende sectoren, maar ook geografische spreiding over heel Vlaanderen, met voldoende flexibiliteit voor het steunen van zeer waardevolle projecten, ook al lopen er in die sector of regio al projecten met overheidssteun. In de discussie over de definiëring van een 'Vlaams' dan wel van een 'buitenlands' bedrijf vindt de VRWB dat voldoende valorisatie binnen Vlaanderen het criterium bij uitstek voor deelname moet zijn.

MEER CONTINUÏTEIT IN BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK VIA STEUNPUNTEN

ADVIES 71 VAN 4 JANUARI 2001 BIJ HET VOORONTWERP VAN BESLUIT VOOR STEUNPUNTEN BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK

Om de efficiëntie te verhogen en de administratieve procedures te vereenvoudigen besliste de Vlaamse regering op 8 juni 2000 het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO) te hervormen en hiervoor een nieuw kader en instrumentarium in het leven te roepen. De VRWB had in het verleden meermaals kritische geluiden laten horen bij het PBO-programma. De optie om voor beleidsrelevant onderzoek steunpunten op te richten komt in grote mate tegemoet aan de bekommernissen van de VRWB. Op 1 december 2000 keurde de Vlaamse regering de procedures en erkenningsvoorwaarden goed voor deze steunpunten, alsook de 13 geselecteerde thema's. Vlaams minister van Onderwijs en Vorming Marleen Vanderpoorten vroeg de VRWB hierbij om spoedadvies.

Vooraf wijst de VRWB er op dat de reële dimensie van het beleidsondersteunend en -gericht onderzoek (ongeveer 3,4 miljard BEF) veel groter is dan het PBO (450 miljoen BEF). Voor al deze middelen zou een transparant systeem met objectieve criteria en efficiënte valorisatie moeten worden uitgewerkt.

Het feit dat de geselecteerde steunpunten zullen erkend worden voor een periode van 5 jaar brengt meer continuïteit in de financiering, creëert een grotere stabiliteit en biedt meer mogelijkheden voor lange-termijnprojecten en perspectieven voor een doctoraat. Anderzijds moet het (opnieuw) in aanmerking komen van een steunpunt telkens weer gebeuren in concurrentie met andere ploegen. De resultaten van het beleidsgericht onderzoek moeten niet alleen relevant zijn voor het beleid, maar ook beschikbaar voor het onderzoek in het algemeen, en publiceerbaar voor de onderzoeker. Bij de consultatie van experts voor de selectie en evaluatie van de steunpunten, moet gestreefd worden naar een evenwicht tussen onafhankelijkheid, deskundigheid en voldoende vertrouwdheid met de Vlaamse situatie. Bij het operationeel beheer en de opvolging van het programma door een externe instantie, zal het nodig zijn de bevoegde administraties in grote mate te betrekken. Naast de thema's die de ministers naar voor schuiven, moeten ook onderzoekers zelf beleidsrelevante thema's kunnen aanbrengen.

BELEID BELOOFT VEEL VOOR ONDERZOEK

ADVIES 72 VAN 25 JANUARI 2001 BIJ DE BELEIDSBRIEVEN 2000-2001
'WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGISCH INNOVATIEBELEID' EN 'ONDERWIJS'

Op 6 november 2000 deelden de ministers Marleen Vanderpoorten en Dirk Van Mechelen hun beleidsbrieven 'Wetenschaps- en Technologisch Innovatiebeleid' en 'Onderwijs' 2000-2001 mee. Op 9 november 2000 kreeg de VRWB een vraag om advies over de ontwerpbegroting voor 2001. Op 25 januari 2001 bracht de VRWB een advies uit bij de beleidsbrieven 2000-2001, met daarin al een eerste beknopte analyse van de eigenlijke begroting voor wetenschapsbeleid. Later dit jaar volgt nog een meer uitgebreid advies bij de Vlaamse Horizontale Begrotingsprogramma's voor Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2000-2001.

Bij de beleidsbrieven heeft de VRWB volgende commentaar:

Financiering:

- De verdere stijging van de middelen voor O&O met 1,106 miljard BEF is positief, maar niet voldoende om het gemiddelde van onze belangrijkste handelspartners te evenaren. Een sterkere en aanhoudende inspanning is hiertoe nodig.
- De eerstvolgende jaren zal er geen belangrijke reële stijging zijn van de BOF-middelen, zoals in 1995-1999. Bezorgdheid over het behoud en de uitbreiding van het onderzoekspotentieel is dan ook geboden.
- Een gedeelte van de 230 miljoen BEF extra middelen voor het FWO zou kunnen gebruikt worden om meer onderzoeksprojecten te financieren. Er is ook geld nodig voor een aparte budgetlijn voor grote apparatuur.
- In het licht van de huidige evolutie naar prestatiegebonden financiering zullen onderzoeksinstellingen hun autonomie moeten blijven behouden om zelf hun onderzoeksstrategie te bepalen en continuïteit te realiseren.

Internationale dimensie:

- Streven naar excellentie van het onderzoek mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van het universitair onderwijs. Anderzijds is het positief dat de beleidsbrief de kwaliteit van het academisch onderzoek toetst aan het academisch onderzoek op internationaal en Europees niveau.
- Internationale samenwerking is een taak van universiteiten en hogescholen. De VRWB pleit in dat verband voor een kritische benadering van de Busquin-nota.
- De overheveling naar het BOF van middelen voor internationale samenwerking laat een grotere autonomie toe voor de instellingen om samenwerkingsverbanden op te zetten met andere universiteiten en prioritaire landen. Het behoud van een centraal aanspreekpunt zou de communicatie evenwel vlotter maken.

Aandacht voor technologisch basisonderzoek:

- Naast het onderzoek dat actueel aan het VIB wordt uitgevoerd, moet er meer aandacht zijn voor sectoren als de chemie en de voedingstechnologie.
- Positief is dat het nieuwe programma tot ondersteuning van het generisch basisonderzoek aan de Vlaamse universiteiten (GBOU) horizontaal is en open staat voor alle domeinen, als de projecten maar voldoende economische en/of maatschappelijke finaliteit hebben. De VRWB is tevens principieel voorstander van een open toegang, ook voor de onderzoeksinstellingen, mits een differentiatie van de financieringsmechanismen met voorwaarden voor additionele financiering, zodat dubbelfinanciering vermeden wordt.
- Het HOBU-fonds moet in de eerste plaats gericht worden op de technologische component met economische finaliteit of diffusie naar bedrijven. Verruiming van het onderzoek aan hogescholen naar andere activiteitsdomeinen en -sectoren wordt onderschreven mits aangepaste instrumenten en financiering.

Technologische innovatie:

- De VRWB ziet geen verschil tussen de vroegere 'top-down' sectoriële ondersteuning van innovatie via impulsprogramma's en de huidige 'top-down' initiatieven rond bepaalde technologische sectoren (logistiek, beeld- en spraaktechnologie, lucht- en ruimtevaart) via excellentiepolen.
- De relatie tussen de kwaliteit van het academisch onderzoek en de technologische innovatie wordt onvoldoende belicht.
- Het nieuwe programma tot stimulering van de technologische innovatie bij kmo's en het verruimen van het subsidieerbaar innovatietraject is zeer positief, op voorwaarde dat het kmo-bereik minstens verdubbeld wordt tegenover de vorige programma's.
- Het één-loketprincipe waarbij iedere kmo projecten kan indienen bij het IWT, is een goede optie. Het behoud van de inhoudelijke begeleiding daarbij door de intermediären vindt de VRWB wel belangrijk.

Maatschappelijke aspecten:

- De lage instroom in de bètawetenschappen en de tanende aantrekkelijkheid van een onderzoekslapbaan baren zorgen. De VRWB vraagt om aangepaste initiatieven.
- Tot slot hecht de VRWB veel belang aan het nieuwe overlegplatform voor wetenschapsvoorlichting, alsook aan de uitbreiding van de aankoop van bibliografische bestanden en wetenschappelijke tijdschriften.

ACTUEEL

DRIE NIEUWE VRWB-LEDEN

Drie nieuwe VRWB-leden werden op 15 december 2000 op voordracht van de VL.I.R. door de Vlaamse regering benoemd: prof. Roger Bouillon, K.U. Leuven, rector Josse Van Steenberge, UA-UIA, en prof. Jan Cornelis, VUB (ter vervanging van respectievelijk rector André Oosterlinck, prof. Rudy Verheyen en prof. Els Witte).

BEZOEK UIT QUÉBEC

Op 6 december 2000 bracht mevrouw Hélène Tremblay, voorzitter van de 'Conseil de la Science et de la Technologie du Québec', een homologue adviesraad uit de Canadese provincie Québec, een bezoek aan de VRWB. Zij was vergezeld van de heer Alain Déry, directeur Coöperatie en Cultuur van de Algemene Afvaardiging van de regering van Québec in Brussel. Zij hadden een gesprek met onder meer de VRWB-voorzitter en de voorzitter van de commissie Federale en Internationale Samenwerking (CFIS). In de CFIS gaf mevrouw Hélène Tremblay verder een korte uiteenzetting over het wetenschapbeleid in Québec, en belichtte prof. Dominique Willems, CFIS-voorzitter, ten behoeve van de Canadese gasten de voornaamste actoren en initiatieven voor het wetenschapsbeleid in Vlaanderen en de plaats van de VRWB hierin. Belangrijke gemeenschappelijke aandachtspunten kwamen er tevens uitgebreid aan bod. Zowel op politiek als economisch vlak blijkt tussen Vlaanderen en Québec nogal wat overeenstemming te bestaan, ook wat beide adviesraden betreft. Er bestaat al geruime tijd wetenschappelijke samenwerking. Het verder uitdiepen van de contacten zou nieuwe

perspectieven voor Vlaamse onderzoekers, en vice versa, kunnen openen. Ook mogelijke samenwerking tussen de VRWB en de 'Conseil de la Science et de la Technologie du Québec' en andere analoge adviesraden, werd besproken.

HERSTRUCTURERING VAN HET ADVIESSTELSEL IN VLAANDEREN

De Vlaamse regering besliste recent tot een herstructurering van het adviesstelsel dat bij de beleidsvoorbereiding in Vlaanderen komt kijken. Volgende principes worden naar voor geschoven:

- de versobering van het adviesstelsel door de creatie van een strategische adviesraad per beleidsdomein en een beperkt aantal meta-adviesraden voor beleidsoverschrijdende adviesverlening;
- de stroomlijning van het adviesstelsel via een decretale kaderregeling die de algemene principes voor adviesverlening vastlegt;
- de afschaffing van bindende advisering.

Een voorontwerp van kaderdecreet daaromtrent wordt momenteel uitgewerkt. Meer hierover in een volgende Nota Bene.

INSPRAAK VAN DE INDUSTRIE IN HET WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGISCH INNOVATIEBELEID - STANDPUNT AGORIA VLAANDEREN

In haar beleidsplan 'Innovatie in de Agoria-sectoren in Vlaanderen' stelt Agoria Vlaanderen dat de stem van de ondernemingen voldoende aan bod moet komen in die organen die het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid en de implementatie ervan mee sturen.

Daarom stelt Agoria Vlaanderen onder meer voor de VRWB, waarin volgens hen de universitaire middelen een overwicht hebben, structureel om te vormen tot VRWIB, Vlaamse Raad voor Wetenschappen en Innovatiebeleid. De VRWIB zou dan bestaan uit een gelijk aantal vertegenwoordigers uit de universitaire en de ondernemingsmiddelen. Hij zou, aldus Agoria Vlaanderen, voor beide onderzoekswelden een ontmoetingsplatform kunnen vormen waar, op strategisch niveau, gezamenlijke standpunten ingenomen en adviezen verleend worden rond het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid van de Vlaamse regering. Agoria Vlaanderen onderstreept dat dit uiteraard een actieve participatie vraagt van de vertegenwoordigers van de ondernemingen. In tegenstelling tot een eerder concept met een tweeledige adviesstructuur, sluit dit standpunt van Agoria Vlaanderen veel beter aan bij de eigen VRWB-visie hieromtrent.

ADVIEZEN IN VOORBEREIDING

Minister Marleen Vanderpoorten en minister Dirk Van Mechelen vragen de VRWB om advies bij de ontwerpbegroting wetenschapsbeleid voor het jaar 2001. Traditiegetrouw brengt de VRWB zijn begrotingsadvies uit in twee fasen. Een eerste beknopte analyse van de 'eigenlijke' begroting wetenschapsbeleid werd opgenomen in het advies bij de beleidsbrieven 2000-2001. Daarover wordt bericht onder de rubriek 'adviezen'. In een tweede fase zal een meer uitgebreid en diepgaand advies bij de Horizontale Begrotingsprogramma's Wetenschapsbeleid 2000 en 2001 worden uitgebracht. De commissie Begroting en Financiën bereidt dit advies voor. Bij het in druk gaan van deze Nota Bene, legde de VRWB de laatste hand aan zijn aanbeveling bij het voorstel van de Europese Commissie voor het 6de EU-Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie (2002-2006), alsook aan zijn advies bij het FWO-Beleidsplan 2001-2005.

VRWB OP NIEUW ADRES

Vanaf 12 maart 2001 is de VRWB te bereiken op zijn nieuwe adres:

North Plaza B - Koning Albert II-laan 7
(4e verdieping) - 1210 Brussel
Tel.: 02/553 45 20 - Fax: 02/553 45 23

De VRWB-studiereeks is een nieuwe reeks waarin voortaan de publicaties van de VRWB verschijnen.

ONTWIKKELEN VAN EEN DEFLATOR VOOR O&O-UITGAVEN

De eerste uitgave in de VRWB-studiereeks betreft het eindrapport van een onderzoek naar het ontwikkelen van een prijsdeflator voor O&O-uitgaven, uitgevoerd in opdracht van de VRWB en eind vorig jaar afgerond.

In zijn begrotingsadviezen wees de VRWB er meermaals op dat de evolutie van de begroting voor wetenschaps- en technologiebeleid niet noodzakelijk een goede indicator is voor de evolutie van de reële mogelijkheden tot onderzoek. De kredieten die de overheid jaarlijks uittrekt voor onderzoek, volgen immers de algemene evolutie van het prijzenpeil. De zeer specifieke kenmerken van de onderzoeksuitgaven (hoog geschoold personeel en gespecialiseerde apparatuur) wijzen erop dat een algemene prijsdeflator (BNP-deflator of consumptieprijsindex) geen goede indicator is om de reële evolutie van de onderzoeksuitgaven weer te geven.

Het onderzoek stond onder het promotorschap van prof. Ann Gaeremynck, K.U.Leuven. De eerste fase bestond uit het uitwerken van een basismethodologie voor de ontwikkeling van een prijsdeflator voor O&O-uitgaven en het verzamelen van relevante cijfergegevens. Dat resulteerde in een aantal deflatoren voor de verschillende categorieën van onderzoek (niet-gericht onderzoek aan de universiteiten, gericht onderzoek aan de universiteiten, in onderzoeksinstellingen en in bedrijven). Die deflatoren werden tot slot toegepast op de tijdsreeksen in de begrotingstabellen.

Een zeer interessante en relevante oefening waaruit bleek dat het gebruik van de consumptieprijsindex voor de O&O-middelen leidt tot een structurele erosie van de onderzoeksbudgetten. De studie biedt tegelijk een vereenvoudigde methode om, op basis van publiek beschikbare gegevens, O&O-deflatoren te berekenen. En dat kan bijzonder nuttig zijn voor de beleidsmakers die de begrotingen voorbereiden. In zijn komende jaarlijkse begrotingsadviezen zal ook de VRWB er dankbaar gebruik van maken.

ACTA VAN HET VRWB-COLLOQUIUM VAN 14 DECEMBER 2000

Op 14 december 2000 had het vijfde VRWB-colloquium plaats met als thema 'Wetenschappelijk onderzoek: tussen sturen en stuwen. Wat met de wetenschaps- en technologieverkenningen?' Centraal stond de schijnbare paradox tussen enerzijds de noodzaak van onafhankelijk en vrij onderzoek en anderzijds de nood aan strategische keuzes.

Reinder van Duinen, voorzitter van zowel NWO als ESF, opende het colloquium met een boeiende uiteenzetting over sturen of stuwen van wetenschappelijk onderzoek in zijn brede context, en zijn ervaringen in Nederland. Urbain Vandeurzen, ondervoorzitter VEV en voorzitter en gedelegeerd bestuurder LMS, bracht zijn visie van 'totaal innovatiemanagement' als kader voor de onderzoeksstrategie in zijn onderneming. Prof. Ben Martin, directeur SPRU-University of Sussex (Verenigd Koninkrijk), introduceerde de toehoorders in de wereld van de wetenschaps- en technologieverkenningen ('foresight') met een historisch overzicht van de verkenningprocessen in Japan en een aantal Europese landen. Daarna ging hij dieper in op het 'foresight'-programma in het Verenigd Koninkrijk. Dr. Kerstin Cuhls, Fraunhofer Instituut (Duitsland), bracht in een interessante voorstelling een verhelderende kijk op de verkenningsoefeningen en Delphi-studies in Duitsland.

Na de middag beraadde een panel zich over sturen en stuwen van wetenschappelijk onderzoek, het bepalen van strategische keuzes en de wegen die Vlaanderen hierin kan gaan. Prof. Koenraad Debackere (K.U. Leuven) leidde het debat in en bracht als uitgangspunt een aantal spanningsvelden ter sprake. Het panelgesprek werd gemodereerd door prof. em. Roger Dillemans, VRWB-voorzitter. Panelleden waren Christine Claus (IWT), prof. Irina Veretennicoff (VUB), prof. Paul Lagasse (RUG), en Urbain Meers (OCAS). Het debat verliep bijzonder geanimeerd.

Hans Bracquené, raadgever kabinet minister Dirk Van Mechelen, hield de afsluitende toespraak.

Het colloquium kon op vrij veel belangstelling rekenen zowel uit academische middelen, het bedrijfsleven als de overheidssector. Er waren een honderdtal deelnemers. Het onderwerp sprak duidelijk aan. Dat bleek ook uit de vele reacties en commentaren achteraf.

De Acta van het colloquium met de teksten van de uiteenzettingen en een verslag van het paneldebat zullen eveneens worden gepubliceerd in de VRWB-studiereeks.

GELIJKE KANSEN VOOR VROUWEN EN MANNEN AAN VLAAMSE UNIVERSITEITEN

Het rapport dat het gelijknamig VRWB-advies onderbouwde (zie 'Nota Bene' nr. 1) zal eveneens verschijnen in de VRWB-studiereeks.

ANALYSE VAN DE O&O-BESTEDINGEN VAN DE VLAAMSE UNIVERSITEITEN

Een vierde uitgave in de VRWB-studiereeks is de analyse van de O&O-bestedingen aan de Vlaamse universiteiten. Deze analyse werd eveneens vermeld in de vorige 'Nota Bene'.

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.), drie door respectievelijk de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
North Plaza B - Koning Albert II-laan 7 (4e verd.) • 1210 Brussel
Tel. +32(0)2 553 45 20 • Fax +32(0)2 553 45 23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.vlaanderen.be